

**Щотижнева аналітична записка
стосовно змін законодавства у сфері економіки і фінансів, які мають вплив на
імплементацию Україною acquis ЄС,
за період з 06 березня до 12 березня 2023 року**

За період з 06 березня 2023 року до 12 березня 2023 року:

- Президентом України ухвалено 17 указів;
- Кабінет Міністрів України ухвалив **17 постанов та 16 розпоряджень**;
- У Верховній Раді України зареєстровано 33 ініціатив, з них **19 законопроектів та 14 проєктів постанов**. Зокрема, Кабінетом Міністрів України внесено на розгляд ВРУ 5 законопроектів, народними депутатами України ініційовано 14 законопроектів та 14 проєктів постанов.
- На засіданні Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу 07 березня 2023 року Віце-прем'єр-міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина презентувала [Звіт щодо виконання Угоди про асоціацію за 2022 рік](#).

Прогрес відзначено у таких сферах: **інтелектуальна власність, енергетика, навколишнє середовище, управління державними фінансами, статистика та обмін інформацією, сільське господарство, соціальна політика та трудові відносини**, а також санітарні та фітосанітарні заходи, **митні питання, наука та технології**.

«З точки зору виконання Угоди про асоціацію ми здійснили доволі серйозний прогрес в контексті загального виконання Угоди: з 63% ми дійшли до 72% виконання Угоди про асоціацію, з тих завдань, які у нас розраховані до 2024 року.

По прогресу за 2022 рік Кабінет Міністрів виконав 41% своїх зобов'язань», – поінформував Іван Нагорняк, заступник Генерального директора Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції.

Віцепрем'єрка Ольга Стефанішина нагадала, що Уряд України розпочав за підтримки європейських колеґ [селф-скринінг національного законодавства до права ЄС](#). Для цього Україні було передано перелік з більш ніж **27 тисяч актів права ЄС**, які необхідно імплементувати у національне законодавство.

08 березня 2023 року під головуванням Віцепрем'єр-міністерки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольги Стефанішиної відбулась нарада з заступниками міністрів з питань європейської інтеграції щодо плану дій для проведення первинної оцінки стану імплементации актів права Європейського Союзу.

«Під час Саміту Україна-ЄС 3 лютого 2023 року було закріплено запуск роботи з підготовки Національного плану адаптації України до актів права ЄС. Невід'ємною умовою для підготовки цього плану є проведення так званого [«селф-скринінгу»](#). Ми маємо проаналізувати відповідність нашого законодавства відповідному законодавству Євросоюзу, щоб чітко розуміти обсяг робіт, який потрібно виконати. Наразі важливо провести точну оцінку наших зусиль, побачити слабкі місця та зрозуміти, де слід посилитися», – зазначила Ольга Стефанішина. 28 лютого Кабінет Міністрів ухвалив постанову, якою затвердив Порядок проведення оцінки адаптації законодавства України до права ЄС – так званого «селф-скринінгу». До 30 червня 2023 року міністерства та ЦОВВ мають провести відповідну оцінку, а до 30 серпня подати Уряду звіт із конкретними пропозиціями щодо узгодження секторального

законодавства відповідно до права ЄС.

«Україна вже розпочала підготовку до майбутніх перемовин про членство в ЄС. Ми очікуємо, що формальне рішення щодо початку перемовин буде ухвалене в кінці року. Для цього створені всі політичні умови. Я думаю, у нас буде позитивна оцінка по семи політичним критеріям, і морально і юридично ми з Європейською Комісією уже почали готуватись до початку цього процесу», – наголосила Ольга Стефанішина.

Перелік законодавчих актів, що були ухвалені за період з 06 березня до 12 березня 2023 року із зазначенням, які *acquis* ЄС імплементуються такими законодавчими актами.

Проект № [9033-1](#) Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України у зв’язку із запровадженням акцизного податку на води, включаючи мінеральні та газовані, з доданням цукру чи інших підсолоджувальних або ароматичних речовин” є альтернативним до законопроекту № [9033](#) від 17.02.20233. Законопроекти направлені на забезпечення виконання статей 351, 352, додатку XXVIII Угоди про Асоціацію, імплементатії норм нової [Директиви ЄС 2020/262](#) про загальний режим акцизного податку (нова редакція).

Проект № [9032-1](#) Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження акцизного податку на води, включаючи мінеральні та газовані, з доданням цукру чи інших підсолоджувальних або ароматичних речовин” є альтернативним до проекту № [9032](#) Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження податку на води, включаючи мінеральні та газовані, з доданням цукру чи інших підсолоджувальних або ароматичних речовин”.

Законопроекти направлені на забезпечення виконання статей 351, 352, додатку XXVIII Угоди про Асоціацію, імплементатії норм нової [Директиви ЄС 2020/262](#) про загальний режим акцизного податку (нова редакція).

Детальний аналіз впливу одного законодавчого акту у сфері економіки/фінансів, яким імплементуються *acquis* ЄС

Україна, як і більшість країн світу, потерпає від так званої «епідемії неінфекційних хвороб». Ці хвороби щороку забирають сотні тисяч життів українців і є не лише значним тягарем для галузі охорони здоров’я, а й серйозною загрозою соціально - економічному благополуччю та національній безпеці держави. Так, за даними Всесвітньої організації охорони здоров’я (ВООЗ) 91% смертей в Україні - це смерті від неінфекційних хвороб, а 63% з них – внаслідок серцево-судинних захворювань, що спровоковані, у тому числі цукровим діабетом, який в Україні стрімко поширюється протягом останніх років.

Провокує виникнення найбільш поширених неінфекційних хвороб, зокрема, серцево-судинних та цукрового діабету, неправильне харчування, насамперед, обумовлене споживанням високого рівня вільних цукрів.

За даними Інформаційного бюлетеня України (дослідження STEPS ВООЗ):

«Харчові звички дорослих у віці 18 - 69 років»: 28,3% дорослого населення живають солодкі безалкогольні напої, охолоджені чаї в пляшках та солодкі компоти частіше, ніж раз на тиждень; 22,3% дорослого населення – 16,9% чоловіків і 27,9% жінок – ніколи не пили солодкі безалкогольні напої, охолоджені чаї в пляшках та солодкі компоти.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) [закликала](#) до глобальних заходів, які б зменшили споживання солодких напоїв та їхній вплив на здоров'я, та наголосила, що **фіскальна політика також може запобігати неінфекційним захворюванням**.

Зокрема, ВООЗ [рекомендує](#) зменшити споживання вільних цукрів протягом усього життя, спочатку до менш ніж 10% від загального споживання енергії, а у подальшому - до рівня нижче 5% від загального споживання енергії.

Однак, не зважаючи на це, у більшості країн світу показники **продажів напоїв із надмірним вмістом цукру** щороку утримують провідні позиції на ринку. Прикро, але відомі **міжнародні бренди солодких напоїв вкладають мільярди доларів у рекламу** та спонсорують різні заходи, аби популяризувати свою продукцію серед людей у різних частинах світу та залучити більше споживачів.

Швидкі темпи поширеності неінфекційних хвороб та негативний вплив на суспільство спонукає уряди багатьох країн шукати більш нові та дієві способи їх попередження, зокрема з використанням механізмів економічного впливу.

Як один з таких механізмів ВООЗ та інші організації рекомендують [оподаткування солодких напоїв](#) як частину комплексного пакету політичних втручань для запобігання поширеності неінфекційних захворювань у країні. (Sugar-sweetened beverage taxes in the WHO European Region: success through lessons learned and challenges faced. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2022;

За оцінками ВООЗ, зростання ціни на солодкі напої на 20% за рахунок [оподаткування](#) може привести до скорочення їх споживання приблизно на 20%, таким чином запобігаючи ожирінню та діабету.

Запровадження акцизного податку на солодкі напої відповідає **новій Директиві ЄС 2020/262** від 19 грудня 2019 року - Council Directive (EU) 2020/262 of 19 December 2019 laying down the general arrangements for excise duty (recast). Статтею 1 загальних положень **Директиви ЄС 2020/262** встановлено, що для визначення загального режиму оподаткування акцизами держави-члени можуть **накладати податки на товари, що не є підакцизними**.

Розробники законопроекту №9032-1 наводять приклади такого оподаткування в країнах Європейського регіону.

Податок на підсолоджені напої країнах ЄС	
Вміст цукру	Ставка податку
Ірландія	
5 грамів або більше на 100 мілілітрів, але менше 8 грамів на 100 мілілітрів	16,26 євро за гектолітр (100 літрів)
8 грамів або більше на 100 мілілітрів	24,39 євро за гектолітр (100 літрів)
Латвія	
менше 8 грамів на 100 мілілітрів	7,4 євро /гектолітр
8 грамів або більше на 100 мілілітрів	14 євро /гектолітр
Португалія	
менше 80 грамів на 1літр	8,22 євро /гектолітр
Бельгія	
Незалежно від вмісту цукру	6, 8133 євро/ гектолітр
Франція	
Незалежно від вмісту цукру	7,16 євро/гектолітр
Угорщина	
більше 8 грамів на 100 мілілітрів	5 форинтів/літр
	або 0,013 євро/літр
	або 1,3 євро/гектолітр
Монако	
Незалежно від вмісту цукру	7,16 євро/ гектолітр
Норвегія	
Незалежно від вмісту цукру	2,71 крон/ літр
	або 0,25 євро/літр
	або 25 євро/гектолітр
Фінляндія	
Вміст цукру більше 0, 5 %	7,5 центів/літр
	або 7,5 євро/гектолітр
Середня ставка мінімальна	9,64 євро/гектолітр
Середня ставка максимальна	19,2 євро/гектолітр
Польща	
до 5 грамів	0,5 злотих/літр
більше 5 грамів	до 0,5 злотих/літр додатково 0,05 злотих/літр за кожний додатковий грам цукру

Так, у **Польщі** з 1 січня 2021 року запроваджено **«податок на цукор»**. Відповідно до Закону «Про громадське здоров'я» «податок на цукор» складається з 0,50 злотих за вміст цукру, що дорівнює або менше 5 грамів у 100 мілілітрах напою, або за вміст у будь-якій кількості принаймні одного підсолоджувача, зазначеного в **Регламенті ЄС № 1333/2008** за 1 літр напою та додатково: 0,05 злотих на кожен грам цукрів понад 5 грамів в 100 мілілітрах напою за 1 літр напою.

Вказаний Закон передбачає оподаткування додатковою ставкою вмісту у напоях кофеїну або таурину. При цьому, загальна максимальна ставка з урахуванням цукру та інших речовин не може становити більше 1,2 злотих за 1 літр напою. Відповідно до Закону **96,5%** суми вказаного збору перераховується до **Національного фонду охорони здоров'я Польщі**.

У 2021 році Національний фонд охорони здоров'я Польщі отримав понад **1,42 млрд злотих** (близько 11,7 млрд грн) від вказаного збору.

З них, на реімбурсацію лікарських засобів, що використовуються при лікуванні цукрового діабету, виділено понад 1 млрд злотих (близько 8,3 млрд грн). Національний фонд охорони здоров'я Польщі зобов'язаний спрямовувати кошти, отримані від «податку на цукор», на освітні та профілактичні заходи та на послуги охорони здоров'я, пов'язані з підтриманням та поліпшенням здоров'я пацієнтів із захворюваннями, що розвинулися на тлі невідповідного вибору здоров'я та поведінки, зокрема надмірної ваги та ожиріння.

За наявною інформацією, у десятках зарубіжних країн спеціальні податки на підсолоджені напої запроваджено на загальнодержавному або на місцевому рівнях. Відповідно до публікації **Світового банку**, більше **50 податків на підсолоджені напої діють у понад 40 країнах**:

Запровадження акцизного податку на підсолоджені цукром напої з метою зменшення їх споживання є однією із цілей, направлених на вирішення проблеми **«Регулювання рівня споживання шкідливих для здоров'я продуктів харчування через запровадження акцизного податку щодо них [tax on sugar-sweetened beverages]»**, окреслених в **Плані заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України**, розробленого Національною радою з відновлення України від наслідків війни, створеною **Указом Президента від 21.04.2022 № 266/2022**.

Згідно з підпунктом 1 пункту 1 постанови Верховної Ради України від 13.04.2021 № 1376-IX **«Про вжиття невідкладних заходів, спрямованих на забезпечення належної профілактики, діагностики та лікування дітей, хворих на цукровий діабет»** Кабінету Міністрів України було доручено розглянути питання щодо створення і забезпечення належного функціонування системи профілактики та діагностики дітей на цукровий діабет.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.07.2018 № 530-р затверджено **Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку**, підпунктом 4 пункту 7 якого, в рамках вжиття заходів із удосконалення законодавства з питань охорони здоров'я, передбачено розроблення законопроекту щодо оподаткування харчової продукції з надмірним вмістом солі, цукру, насичених жирів.

Законопроекти 9032-1 та 9032 розроблені з метою **скорочення негативного впливу солодких напоїв на здоров'я населення України** шляхом зменшення їх економічної доступності (через механізм оподаткування), а також підвищення спроможності національної системи охорони здоров'я.

Законопроектами пропонується шляхом внесення змін до Податкового кодексу України віднести води, включаючи мінеральні та газовані, з доданням цукру чи інших підсолоджувальних або ароматичних речовин до **підакцизних товарів** та встановити **специфічну ставку податку у розмірі 0,1 євро за 1 літр напою** (законопроект №9032-1) або ставку акцизного податку у розмірі **10,00 (тимчасово на перший період 5,00) гривень за кожні 25 грамів цукру чи іншої еквівалентної 25 грамам цукру**

підсолоджувальної речовини в 1 літрі (законопроект №9032).

Платниками податку будуть **виробники та імпортери напоїв.**

Законопроекти 9032-1 та 9032 пов'язані із законопроектами 9022-1 та 9022 **про внесення змін до Бюджетного кодексу України у зв'язку із запровадженням акцизного податку на води, включаючи мінеральні та газовані, з додаванням цукру чи інших підсолоджувальних або ароматичних речовин.**

Прийняття проекту Закону **не потребує додаткового фінансування** з державного чи місцевого бюджетів, а також **призведе до збільшення податкових надходжень у бюджет.**

Автори законопроекту №9032-1 наводять дані дослідження ефективності запропонованої проектом Закону моделі правового регулювання відображено в [Звіті](#) «Потенціал податків на підсолоджені цукром напої в Україні: оцінка наслідків запровадження акцизного податку на підсолоджені цукром напої на ціну, обсяг споживання та доходи від податків».

Згідно Звіту, за розрахунками на основі обсягів споживання визначеної для оподаткування групи напоїв в 2019 році, бюджетні надходження від податку можуть становити від **5,1 до 7,8 млрд. грн. на рік.** Оподаткування також приведе до очікуваного зменшення обсягу споживання оподатковуваних напоїв до 21%, та, відповідно, перехід на більш здорові альтернативи (вода).

Прийняття консолідованого законопроекту із двох запропонованих законопроектів №9032-1 та №9032 при доопрацюванні в Комітеті Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики та ухваленні в сесійній залі ВРУ закону запровадження в Україні акцизного податку на солодкі напої дасть можливість:

- наблизити законодавство України до законодавства ЄС;
- зменшити надмірне споживання підсолоджених цукром напоїв, зокрема дітьми та молоддю;
- збільшити податкові надходження, одночасно збільшуючи ціни та зменшуючи споживання підсолоджених цукром напоїв;
- знизити негативні ризики та сприятиме збереженню здоров'я населення;
- забезпечувати виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері громадського здоров'я.

Ярослав Сидорович